

УДК 631.16:336.221.24

Н. В. Трусова,

к. е. н., доцент, докторант,

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, Дніпропетровськ

ЛІЗИНГОВІ ПОСЛУГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

N. Trusova,

PhD., associate professor, past graduate student for getting Doctor Degrees

Dnepropetrovsk State Agrarian-Economic University, Dnepropetrovsk

LEASING SERVICE AS A TOOL FOR FINANCIAL AND CREDIT PROVISION OF AGRICULTURE

У статті розглянуто проблемні питання фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства з визначенням особливостей використання лізингу на засадах інвестиційної спрямованості розвитку сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано, що сприяння активізації лізингу на пільговій основі для сільського господарства з боку держави, стимулює фінансові можливості сільськогосподарських підприємств, і є достатньо надійним механізмом використання фінансових ресурсів. Збільшення частки пільгових довгострокових кредитів через фінансові установи, привертає увагу суб'єктів ринку сільськогосподарської продукції до лізингових операцій та поєднує у собі відносини оренди та способи кредитування, і, тим самим, забезпечуючи потреби у фінансуванні в рамках інвестиційного попиту. Рекомендовано при виборі варіанту економії — лізинг чи купівля, використовувати еквівалент купівельної ціни лізингу, який дозволяє проводити порівняльний аналіз показників за чистої теперішньої вартості. Ідентифіковано виробничу функцію сільського господарства та запропоновано визначення взаємозалежності коефіцієнта завантаження основного капіталу від інвестицій у поточному періоді для прогнозування темпів ефективного використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств у довгостроковому періоді.

The paper deals with problematic issues of financial and credit provision of agriculture and determination of leasing usage peculiarities on the basis of investment tendencies in the development of agricultural enterprises. It has been grounded that governmental promotion and facilitation of concessional lease for agriculture extends the financial scope of agricultural enterprises and is a quite reliable mechanism of financial resource usage. Increasing in the share of concessional long-term loans provided by financial institutions attracts the attention of subjects on agricultural market to lease transactions and combines both leasing and ways of crediting, thus covering the need for financing within investment demand. While choosing a variant to save on costs between lease and purchase, it is recommended to use the equivalent of the buying price of lease that enables to conduct a comparative analysis of indices based on the net current cost. In the paper we have identified the production function of agriculture and proposed the method to determine the interrelation between the coefficient of fixed capital usage and investments in the current term for predicting the rates of efficient usage of financial resources in future for agricultural enterprises.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансові ресурси, лізинг, фінансовий лізинг, лізингові операції, сільське господарство, основний капітал.

Key words: financial and credit provision, financial resources, leasing, financial lease, lease transactions, agriculture, fixed capital.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сільське господарство виступає найважливішою ланкою економіки України, що забезпечує 20 % ВВП країни. Ефективність та конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва обумовлена багатьма факторами, вагоме місце серед яких належить основному капіталу. Розвиток галузі потребує відповідного забезпечення і постійного оновлення основних активів. Сьогодні стан основних засобів аг-

раріїв залишається незадовільним, їх зношеність досягає 70%. Тому, однією з суттєвих завдань нарощування сільськогосподарського виробництва є пошук додаткових джерел фінансування. Таким джерелом, в умовах дефіциту власних фінансових ресурсів, можуть стати лізингові послуги, які виступають альтернативною формою фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

**АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПУБЛІКАЦІЙ**

Питаннями регулювання фінансово-кредитного забезпечення та особливостей використання лізингу в сільському господарстві, займалися такі вчені, як В.Г. Андрійчук, М.Я. Демяненко, К.В. Лозінська, П.А. Лайко, Г.М. Підлісецька, Ф.В. Шпак та інші. Проте ефективний розвиток лізингових послуг як альтернативного інструменту фінансового-кредитного забезпечення сільського господарства України стримується комплексом організаційних, правових, фінансових чинників. Тому дослідження питань регулювання лізингових відносин та зниження фінансового навантаження на сільськогосподарських підприємств залишається актуальним.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення теоретичної та практичної природи формування альтернативної формою фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства з обслуговування суб'єктів ринку сільськогосподарської продукції на умовах лізингу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Досліджуючи особливості фінансово-кредитного забезпечення з метою узагальнення фінансових відносин в сільському господарстві, переважна більшість наукових досліджень так або інакше торкається кола питань щодо залучення фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами. Це пояснюється тим, що, по-перше, зовнішні чинники не підпадають під вплив окремого підприємства, тобто є некерованими. І, по-друге, результати діяльності та фінансове становище підприємства безпосередньо залежать від економічної поведінки держави, фінансових інституцій, споживачів продукції, які знаходяться за його межами, але забезпечують залучення фінансових ресурсів останніми.

Фінансово-кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств є системою чинників, які впливають на організацію, та результати їх фінансової діяльності. Залежно від характеру можливого контролю з боку підприємства в їх складі виділяють два види чинників — непрямого та безпосереднього впливу. Перший вид чинників не має індивідуальних особливостей по відношенню до конкретного підприємства. Зокрема, це державна підтримка та державне регулювання фінансової діяльності підприємства. Другий їх вид представляють чинники, на які можна впливати через ко-

мунікативні зв'язки. Комбінація чинників, напрям їх дії в фінансових відносинах динамічно змінюються, і, на різних етапах функціонування підприємств їх вплив проявляється по-різному. Так, зовнішні фінансові чинники мають принципове значення для підприємств і найбільше впливають на умови ефективного господарювання за існуючої конкуренції виробництва [16, с. 15—16].

Підприємство володіє певним набором елементів власних фінансових ресурсів та створює нові їх види в процесі виробничої діяльності. Так, фінансові ресурси, які безпосередньо не приймають участь у виробничому процесі, трансформуються в інші види економічних ресурсів. Цей процес має і зворотний напрям — для отримання фінансових ресурсів необхідно здійснити трансформацію інших видів економічних ресурсів в активи, що є елементами джерел фінансування. І в першому і в другому випадку трансформація здійснюється за межами підприємства. Проте слід наголосити, що фінансово-кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств має "незавершеність розвитку існуючих форм... воно є середовищем інверсного типу, тобто один крок вперед може супроводжуватися двома кроками назад, хоч може видаватись за рух вперед" [12, с. 151—152].

Фінансова система держави представляє собою як зміни у зовнішньому фінансовому оточенні, так й сутність відповідних процесів, які вони віддзеркалює. Так, наприклад, у рамках "цивілізаційного" процесу, саме зміна фінансової інфраструктури складає суть сучасного зовнішнього фінансового оточення у світі [21, с. 41—52, 60—82]. Інший процес зміни фінансової системи пов'язаний з змінами фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства, які характеризуються наступною послідовністю їх прояву: по-перше, будь-який нециклічний перелом в фінансово-кредитному забезпеченні можна розглядати як розрив звичних закономірностей розширеного відтворення [1, с. 6, 15]; по-друге, під час розриву звичних закономірностей слабнуть регуляційні механізми державної підтримки суб'єктів господарювання. Відповідно, темпи і рівень розширеного відтворення останніх, призводить до трансформації фінансових ресурсів. Оскільки у структурі відтворення діють "ефекти замикання/розмикання", фінансовий ринок не в змозі надавати більш-менш чіткі цінові сигнали щодо кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств, що по суті призводить до нераціонального перерозподілу фінансових

ресурсів [13, с. 27]; по-третє, дезорієнтація фінансового ринку триває доки не з'являться нові інститути, здатні подолати виниклі зміни у структурі джерел фінансування сільськогосподарських підприємств. Саме такий стан і визначає процес зміни структури фінансово-кредитного забезпечення в Україні [2, с. 33].

Серед основних чинників, які сприяють виникненню нециклічного перелому фінансово-кредитного забезпечення в сільському господарстві є: зміна структури бюджетного фінансування в міжгалузевому перерозподілі фінансових ресурсів, поява нових форм фінансових відносин, корінна зміна законодавчої бази та правового поля, зміна структури власності, зміна технологічного типу сільськогосподарських підприємств, стратегічні зміни в напрямках інтеграції, диверсифікації, спеціалізації, управління тощо [2, с. 114; 3, с. 178]. Інакше кажучи, період зміни фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства, можна вважати процесом формування стабільного середовища системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, який, ми вважаємо, доцільно розкривати у контексті їх економічного розвитку.

До числа прорахунків, які у негативному напрямку підсилюють умови виникнення та існування нециклічного перелому фінансово-кредитного забезпечення відносять, як правило, і безсистемність фінансової політики в період фінансової кризи, орієнтація її лише на одну економічну концепцію — монетаризм, відірваність банківської системи, від розвитку сільськогосподарського виробництва, використання методів "шокової терапії" [17, с. 38—41]. Але поряд із цим важливо зазначити, що зовнішньоекономічна динаміка розвитку сільського господарства відноситься не тільки до економік, які здійснюють перехід до ринкового середовища, але й до тих економік, де відбувається оновлення або зміна певних фінансових інститутів та їх взаємозв'язку з господарюючими суб'єктами. Насамперед, це стосується державного втручання щодо регулювання розвинутості фінансового ринку, стимулювання заходів щодо залучення та використання прямих іноземних інвестицій, ефективного корпоративного управління тощо. При цьому прояв його впливу на розвиток лізингових відносин у сільському господарстві є більш-менш нівельованим.

Альтернативною формою фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства є обслуговування суб'єктів ринку сільськогосподарської продукції на умовах лізингу, який

відрізняється подвійною природою, що проявляється, з одного боку, як вкладення фінансових ресурсів в основний капітал на визначений термін й зворотній основі, тобто, має багато спільного з кредитними відносинами, з іншого — як негрошова формою капіталу, що забезпечує оновлення основних засобів, прояв якої сприяє диверсифікації фінансових вкладень через інвестиції. Як наслідок, лізинг сприяє залученню кредитних ресурсів в операційний цикл, скорочуючи термін освоєння нової техніки та обладнання.

Сприяння активізації лізингу на пільговій основі для сільського господарства з боку держави, стимулює фінансові можливості сільськогосподарських підприємств. Крім того, збільшення частки пільгових довгострокових кредитів через фінансові установи, привертає увагу суб'єктів ринку сільськогосподарської продукції до лізингових операцій та поєднує у собі відносини оренди та способи кредитування, і, тим самим, забезпечуючи потреби у фінансуванні в рамках інвестиційного попиту. При цьому лізинг прискорює фінансові процеси, трансформуючи кредитні ресурси у функціонуючий механізм, створюючи стимули сільськогосподарських підприємств до накопичення власних фінансових ресурсів.

Світовий досвід показує, що 25—30% інвестицій у розвинутих країнах припадає на лізингові операції. Один з найбільш ефективних методів стимулювання розвитку лізингу — запровадження податкових пільг для учасників лізингової угоди. Наприклад, одна з причин швидкого розвитку лізингу в США — податкові пільги: прискорена амортизація та інвестиційна податкова пільга (до 10% вартості нових інвестицій відраховуються із суми податку). У Великобританії діє 25% знижка на вартість обладнання, яка списується на амортизацію за методом прискореної вартості, при цьому перший рік дії лізингової угоди не оподатковується [14, с. 9].

Спрямування фінансових процесів в сільськогосподарських підприємствах шляхом лізингу обладнання, є достатньо надійним механізмом використання фінансових ресурсів. Суперечність, що виникає між прагненням залучення фінансових ресурсів на підтримку агробізнесу і ризиком їх збереження та примноження, знімається шляхом створення інститутів акумуляції і контролю за цільовим витрачанням інвестицій в особі лізингових компаній. Інвестування у формі надання виробничого обладнання великій кількості сільськогосподарських підприємств істотно знижує ризик неповернення вкладених фінансових ресурсів за рахунок дроблення інвестицій на низку малих проектів і

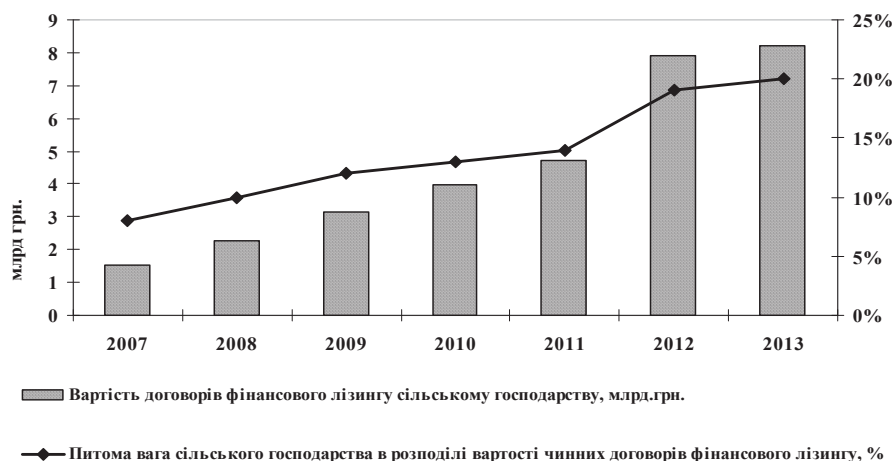

Рис. 1. Обсяги лізингових операцій у сільському господарстві України за 2007–2013 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4–11].

збереження права власності на передане обладнання і контролю за його використанням. Крім того, накопичення досвіду роботи з вітчизняними суб'єктами агробізнесу, знання специфічних особливостей ринку сільськогосподарської техніки та обладнання стає додатковою гарантією повернення вкладених коштів. Тому наскільки необхідність лізингу відповідає тенденціям розвитку сільському господарству та економіки, настільки буде обумовлений і попит на лізингові операції [19].

Лізинговий бізнес в Україні складає невелику частину від загального обсягу інвестицій в економіку. Але питома вага сільського господарства в розподілі вартості чинних договорів фінансового лізингу збільшилась з 8% у 2007 р. до 20% у 2013 р. Кількість договорів лізингу в сільському господарстві за цей період зростає в 5,4 разів. На кінець 2013 р. обсяг лізингових угод становив 6,2% від валової доданої вартості сільського господарства і 18,7% від банківських кредитів у сільське господарство (рис. 1).

Причини зростання лізингу в сільському господарстві України, перш за все, пов'язані з оптимальним вибором довгострокового фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств, який порівняно із звичайним банківським кредитуванням, здійснюється через лізингові компанії на більш вигідній пільгових умовах. По-друге, лізингові компанії збільшують свої кредитні портфелі швидше, в той час як банки обмежені жорсткими резервними вимогами. По-третє, лізинг поліпшує умови оподаткування та фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств.

Необхідно зазначити, що нарощуванню масштабів державної лізингової діяльності та розвитку приватних лізингових компаній в галузі сільського господарства за наявності дос-

татнього обсягу фінансування агролізингових операцій у сільськогосподарському виробництві України може підвищити платоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств, збільшити конкурентні можливості суб'єктів ринку лізингових послуг, і, як наслідок зменшення вартості лізингових угод. Тому, слід звернути увагу на те, що фінансові процеси в сільському господарстві в умовах зміни форм фінансово-кредитного забезпечення та рівноваги зовнішнього фінансового оточення, повинні конструювати безперервний рух фінансових ресурсів з позиції відновлення їх попиту на кредитні так інвестиційні потреби сільськогосподарських підприємств, поліпшуючи цінову кон'юнктуру не вдаючись до реструктуризації виробництва, вивільнення і консервації майнових комплексів.

Сучасний лізинг виступає не тільки як інструмент оперативного оновлення основних фондів, але і як схема фінансування діяльності аграрних підприємств, механізм їх фінансового оздоровлення, потужне джерело інвестицій. Зацікавленість в розвитку агролізингу обумовлюється вигодами, які отримують всі суб'єкти послуг: лізингодавець, лізингоотримувач, продавець техніки, бюджети всіх рівнів, населення і держава в цілому. Застосування різних форм лізингу — фінансового, оперативного, зворотнього, компенсаційного, дозволяє отримати максимальний економічний ефект угоди. Переваги лізингу для всіх учасників широко розкриті та проаналізовані науковцями [15; 18; 20]. Для аграрних виробників фінансовий лізинг є найбільш оптимальним, привабливим та гнучким способом технічного переоснащення. Лізингові послуги сприяють мобілізації коштів для розширення господарської діяльності. Обсяг залученого лізингового фінансування і сума

лізингових платежів повністю включаються лізингоотримувачем в собівартість продукції, що виробляється за допомогою предмету лізингу або на витрати, пов'язані з основною діяльністю. Лізингові схеми інвестування надають можливість використання механізму прискореної амортизації.

Позитивним моментом лізингової послуги є і те, що лізингові платежі, як правило, проводяться після початку експлуатації технічних засобів. Це знижує фінансове навантаження на лізингоотримувача, який може не тільки розширювати виробництво, але і налагодити обслуговування основних активів без значних одноразових витрат і необхідності залучення кредитних ресурсів, тобто питання придбання і фінансування вирішуються одночасно. Завдяки застосуванню лізингових технологій досягається мінімізація ризиків діяльності — ліквідності, кредитного, інфляційного, процентного та інших.

ВИСНОВКИ

Безумовно, лізинг не в змозі повною мірою забезпечити сільське господарство фінансовими ресурсами на переоснащення (заміщення) основних активів, однак може гарантувати вагому її частину. А це, в свою чергу, дає поштовх розвитку суміжних галузей, і перш за все, галузі сільськогосподарського машинобудування. Схеми лізингового фінансування забезпечують цільове використання інвестицій; передане у лізинг майно, що залишається на балансі лізингодавця, є гарантом надійності угоди. Організація лізингових відносин більш ефективна на базі галузевих лізингових угод, які враховують виробничі інтереси аграріїв за підтримки спеціальних державних програм. Проте механізм державного регулювання лізингових відносин потребує перегляду і вдосконалення.

На державному рівні програма заходів щодо розвитку агролізингу та підтримки переоснащення (заміщення) основних активів сільськогосподарських товаровиробників через механізм фінансового лізингу незначна, непрозора, необґрунтована і не відповідає реальним потребам галузі. Також слід звернути увагу на низький рівень інформованості сільськогосподарських виробників щодо можливостей одержання державної допомоги на часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Складний процедурний механізм і непрозорість отримання компенсації є причиною того, що основна маса вітчизняних товаровиробників, які такої підтримки потребують, залишаються поза її межа-

ми. Вирішення цих проблем на всіх рівнях забезпечить активізацію та розширення використання лізингових послуг для модернізації фінансово-кредитного забезпечення сільського-сподарського виробництва. Організаційно-правовий та фінансово-економічний зміст лізингу підтверджує його можливості виступати інструментом інвестиційної діяльності для сільськогосподарських підприємств. Формування сприятливих умов для залучення лізингових інвестицій в галузь сприятиме підвищенню віддачі фінансування аграрної галузі, що у взаємозалежності та комплексності внутрішніх і зовнішніх сигналів фінансового оточення посилює позитивні тенденції ефективної державної стратегії розвитку ринку агролізингових послуг.

Література:

1. Богачев Е.Б., Чуб Б.А. Проблемы функционирования финансовой системы региона / Е.Б. Богачев, Б.А. Чуб / Под ред. акад. В.В. Бандурина. — М.: БУКВИЦА, 2009. — 260 с.
2. Буряк П.Ю. Интегрированные предпринимательские структуры: перспективы развития Украины / П.Ю. Буряк. — Львів: Логос, 2003. — 564 с.
3. Буряк П.Ю. Фінансове забезпечення розвитку підприємництва: монографія / П.Ю. Буряк / Інститут регіональних досліджень НАН України. — Львів: Вид-во ЛДФЕІ Мінфіну України, 2000. — 246 с.
4. Бюлетень НБУ. — 2007. — № 2.
5. Бюлетень НБУ. — 2008. — № 2.
6. Бюлетень НБУ. — 2009. — № 2.
7. Бюлетень НБУ. — 2010. — № 2.
8. Бюлетень НБУ. — 2011. — № 2.
9. Бюлетень НБУ. — 2012. — № 2.
10. Бюлетень НБУ. — 2013. — № 2.
11. Бюлетень НБУ. — 2014. — № 2.
12. Габбард Р.Г. Гроші, фінансова система та економіка: підручник / Р.Г. Габбард / Пер. з англ.; Наук. ред. пер. М. Савлук, Д. Олесевич. — К.: КНЕУ, 2010. — 889 с.
13. Гальчинський А., Геєць В., Семиноженко В. Україна: наука та інноваційний розвиток / А. Гальчинський, В.Геєць, В. Семиноженко. — К.: ОП НДІБВ, 2013. — 68 с.
14. Драган Т.М. Ринки фінансового лізингу у цифрах / Т.М. Драган // Лізинг в Україні: Інформаційно-аналітичний бюлетень. — 2013. — № 2. — С. 8—12.
15. Лозинська В. Лізинг як інструмент інвестування аграріїв / В. Лозинська. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=794>
16. Орехов С.А. Обратные средства корпоративных объединений: теоретические и прак-

тические аспекты статистического анализа / С.А. Орехов. — М.: БУКВИЦА, 2010. — 157 с.

17. Павловський М.А. Макроекономіка передідного періоду: Український контекст/ М.А. Павловський. — К.: Техніка, 2009. — 336 с.

18. Підсілецька Г.М., Денисенко П.А. Фінансовий лізинг як механізм державної підтримки техніко — технологічного забезпечення сільського господарства / Г.М. Підсілецька, П.А. Денисенко // Матеріально-технічне забезпечення аграрної сфери. — 2011 р. — №4. — С. 75—79.

19. Теплова Т.В. Финансовый менеджмент: управление капиталом и инвестициями: учебник для вузов / Т.В. Теплова. — М.: ГУ-ВШЭ, 2000. — 504 с.

20. Федорчук О., Щаслива Г. Шляхи фінансового забезпечення оновлення матеріально-технічних засобів сільського господарства / О. Федорчук, Г. Щаслива [Електроний ресурс]. — Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/1225>

21. Яковец Ю. История цивилизаций / Яковец Ю. — М.: ИНФРА-М, 1995. — 248 с.

References:

1. Bogachev, Ye.B. and Chub, B.A. (2009), Problemy funktsionirovaniya finansovoy sistemy regiona.[The problems of the financial system in the region]. BUKVITSA, Moscow, Russia.

2. Buryak, P.Yu. (2003), Intehrovani pidpriemnyts'ki struktury: perspektyvy rozvytku Ukrainy [Integrated businesses Perspective Ukraine], Logos, Lviv, Ukraine.

3. Buryak, P.Yu. (2000), Finansove zabezpechennia rozvytku pidpriemnytstva [Financial support for enterprise development], Instytut rehional'nykh doslidzhen' NAN Ukrainy, Lviv, Ukraine.

4. National bank of Ukraine (2007), Byuleten' NBU vol.2, available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=44761> (Accessed 12 July 2015).

5. National bank of Ukraine (2008), Byuleten' NBU vol.2, available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=54434> (Accessed 12 July 2015).

6. National bank of Ukraine (2009), Byuleten' NBU vol. 2, available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=66417> (Accessed 12 July 2015).

7. National bank of Ukraine (2010), Byuleten' NBU vol. 2, available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=59771> (Accessed 12 July 2015).

8. National bank of Ukraine (2011), Byuleten' NBU vol.2, available at: <http://www.bank.gov.ua/>

[doccatalog/document?id=72175](http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=72175) (Accessed 12 July 2015).

9. National bank of Ukraine (2012), Byuleten' NBU vol.2, available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=109908> (Accessed 12 July 2015).

10. National bank of Ukraine (2013), Byuleten' NBU vol.2, available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=865699> (Accessed 12 July 2015).

11. National bank of Ukraine (2014), Byuleten' NBU vol.2, available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4881598> (Accessed 12 July 2015).

12. Gabbard, R.G. (2010), Hroshi, finansova systema ta ekonomika [Money, the financial system and the economy], KNEU, Kyiv, Ukraine

13. Gal'chins'kiy, A. Geets', V. and Seminozhenko, V. (2013), Ukraina: nauka ta innovatsijnyj rozvytok [Ukraine: science and innovation development], OP NDIBV, Kyiv, Ukraine.

14. Dragan, T.M. (2013), "Financial leasing market in figures", Lizynh v Ukraini: Informatsijno-analitychnyj biuleten', vol. 2, pp. 8—12.

15. Lozins'ka, V. (2015), "Leasing as investment tools farmers", Efektyvna ekonomika, vol. 6, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=794> (Accessed 10 June 2015).

16. Orekhov, S.A. (2010), Oborotnye sredstva korporativnykh ob'edynenij: teoreticheskiye y prakticheskiye aspekty statystycheskoho analiza [Current assets of corporate entities: the theoretical and practical aspects of the statistical analysis], BUKVITSA, Moscow, Russia

17. Pavlovs'kiy, M.A. (2009), Makroekonomika perekhidnoho periodu: Ukrain's'kyj kontekst [Macroeconomics transition: Ukrainian context], Tekhnika, Kyiv, Ukraine.

18. Pidsilets'ka, H.M. and Denysenko, P.A. (2011), "Financial leasing as a mechanism of state support technical and technological support of agriculture", Material'no-tekhnichne zabezpechennia ahrarnoi sfery, vol. 4, pp. 75—79.

19. Teplova, T.V. (2000), Finansovyy menedzhment: upravleniye kapitalom i investitsiyami [Financial management: money management and investment], GU-VSHE, Moscow, Russia.

20. Fedorchuk, O. and Shchasliwa, G. (2015), "Ways to financial provision update material and technical means of agriculture", available at: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/1225> (Accessed 10 June 2015).

21. Yakovets, Yu. (1995), Ystoryia tsvylyzatsyj [History of Civilizations], INFRA-M, Moscow, Russia. *Стаття надійшла до редакції 12.07.2015 р.*